

Річна передплата: Для членів — \$2.00; нечлени — \$2.50; поза Канадою — \$3.00

УЧИТЕЛЬСЬКЕ МОВО

"TEACHER'S WORD" — 39 Indian Rd. — Toronto 3, Ont. — Tel.: LE 2-2751

ч. 6 (17)

ЧЕРВЕНЬ — 1957

РІК III.

Б А Т І К И І С Т И

(ВИХОВНІ СПРАВИ)

Д-р Василь Луців

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЗВИЧОК У ДІТЕЙ

Розмова з багатьма батьками переконала мене, що вони недооцінюють ваги виховання культурних звичок у своїх дітей. На їхню думку, над тим повинні працювати церква, школа і юнацькі організації. „Вдома, — казав один із таких батьків, — дитина повинна нагулятися, набрати сил і дістати відповідну поживу. Їде до школи — тоді хай учитель і про культурні навики їй товкмачить”.

Таке ставлення справи дуже дивне, і мимохіт прийшло мені на думку, що ті батьки поставили собі єдину мету — “вигодувати” дитину, тобто те саме, що й звірина робить із своїм малятком. Очевидно ці, нехай і спорадичні, погляди батьків не тільки хибні, але й шкідливі, тому слід дану справу роз'яснити.

Насамперед, треба вияснити, що таке культурні звички. Українська культурна родина повинна цікавитися своєю пресою, українською книжкою, відвідувати наші театральні вистави і фільми, концерти та інші українські імпрези. Мало того. Культурна поведінка батька супроти матері та дітей і навпаки — дуже бажані. Особливо деяким батькам можна заекинути брак шляхетності, неделікатність, а то й брутальність. Зупинімося над тим, скільки батьків при дітях сваряться з матір’ю? Скільки батьків (буває і матерів) підносить руку одне на одного? Скільки батьків при дітях лає чи обмовляє сусідів, священиків, учителів, культурних працівників чи політичних провідників? Або загляньмо у власну душу, скільки разів говорили ми ясну і навіть дітям видну неправду? Я знаю батька, який велів восьмилітньому синові стежити за тим, що робить і що говорить маті!... Таких і їм подібних прикладів можна навести сотні і, річ ясна, вони показують некультурність батьків, що вже в юному віці затрують душі своїх дітей.

Виховники й педагоги Нового Світу зрозуміли це і якраз тепер провадиться в тій справі широка кампанія. Новинки в попередньому і теперішньому числі “Учительського Слова” подають приклади з перебігу такої кампанії. Вже згадано про нове гасло, що по-розліплюване скрізь у нью-йоркських підземках, а саме: „Де кінчається родина — там починається злочин малолітніх!” В інших місцях розвішано відповідні малюнки з написами: „Чи тебе нудить оповідання дитини?” Навіть кіно провадить відповідну акцію, відкриваючи завуальований злочинний світ дітвори й молоді. Думаю, що не один із читачів бачив іфільм “Блекбординг джонгл” чи інші фільми на подібну тему. Як бачимо з педагогічних нарад

в Квебеку, Онтеріо, Манітобі чи Алберті, що і в Канаді на ці речі відповідні чинники звертають велику увагу і провадять належну акцію. У нас, українців, як сказано на початку, ці речі залишені напризволяще. Здано все на ласку долі, бо хто зна, чи після такої байдужості батьків зможе щонебудь зробити церква, школа чи молодеча організація? Кажу хто знає, бо дитина, яку батьки залишили напризволяще, знайде передчасно відповідних „виховників”, серед вуличників та інших покільків суспільства. Що це не голословне твердження, можуть посвідчити вже наші, новоприбулі батьки, які платили по сотні доларів за авта й інші речі, що їх порозбивали й покрали їхні сини-підлітки.

Виховання культурних звичок у дітей спрямує їхню енергію і зацікавлення на корисні рейки і тому дозволю собі подати ряд прикладів і вияснити, як це здійснити в житті.

1) Казка:

Казка це перший чинник, що розвиває культурний навик у дитині ще в той час, як вона не вміє ані читати, ані писати. При відповідному доборі казок, ми полонимо дитячу уяву і розвиваємо шляхетні почування. Певна річ, дитину не зформують культурно казки про бабу Ягу, відьом, чортів, лютих мачух і казки на подібні перестарілі мотиви. Малим діточкам слід розповідати казки про звіряток, рослини та про дива природи. Старшим можна оповідати казки про людський світ, як от „Князенко Іванко й царівна жаба”, „Котигорошко”, „Кирило Кожум’яка” та інші. Старшим, у школльному віці, можна оповідати деякі казки з напочатку наведеною тематикою, як от про мавок, чарівниць, бабу Ягу, чорта й кріпака та інші. Слід розповідати дітям такі казки, які збуджують у них шляхетність, добре почування, енергію і запал, віру в свої сили, відвагу, дружелюбність, любов до людей і бажання допомогти близкім та інші добре прикмети. Зацікавлення казкою збереже дитину від поганого впливу вулиці і вона не піде самопасом, але буде горнутися до вас.

2) Журнал:

Багато батьків уже в передшкіллі починає вчити дітей читати і писати (маємо на думці по-українському). Це дуже добре. Для цього слід використовувати не букварі, але дитячі журнали, особливе рекомендуємо дуже добре редактовану й ілюстровану “Веселку”. Нехай дитина спершу оглядає тільки ілюстрації, а ви давайте їй відповідні, обдумані пояснення. Я

навіть радив би уживати такого способу. Батько звертається до матері (певна річ, синок чи доня чують це): „Слухай, мамо, я дістав дуже цікавий журнал, якщо хочеш — я почитаю тобі”. Мама радо на це погоджується, сідає з батьком до столу і слухає з увагою, висловлюючи час від часу своє захоплення. Цілком ясно, до дитини ви безпосередньо не звертаєесь, але це ще краще, бо вона напевно теж зацікавиться і то більше як ви її сами до цього спонукували б. Дитина зацікавиться журналом, научиться з увагою його переглядати, а перегодя читати, а в заміну за це ви передплачуєте їй цей журнал. Дитина привчається до культурної розваги і менше вибігає на вулицю, а то і зовсім покидає невідповідне товариство.

3) Книжка:

Якщо дитина читає вже журнал, то з книжкою не буде мороки. Ця справа піде гладко. Слід тільки купувати дитині цікову і мистецьку книжку. Оминайте дитячу макулатуру, якої теж багато з'явилось на книжковому ринку. До найкращих і педагогічно дібраних належать усі видання „Об'єднання Працівників Дитячої Літератури”, хоча є багато і інших добрих видань. Даючи дитині до читання книжечку, вимагаймо, щоб вона читала вголос, бо тільки таке читання сповна корисне. Добре при тому показувати зацікавлення дитячим читанням, бо це дітям дуже імпонує. При читанні слід пам'ятати, щоб дитина уміло читала і цілком користала з прочитаного. Вона мусить шанувати книжку. Даймо їй нагоду творити дитячу книгообріню. Така звичка дуже шляхетна і спонукує кожного батька купувати час від часу добру дитячу книжку.

4) Кіно:

Кіно в Новому Світі найбільш деморалізуючий чинник, але все ж таки не слід дитини зовсім позбавляти приємності дивитися добрі і педагогічно-корисні фільми. Треба стежити, щоб з дитини не виробився „кіноман”, отже, тому: а) Не раджу ходити з дитиною до кіна більше як двічі на місяць; б) Слідкуйте, як дитина переживає фільм і в разі потреби — скеруйте її думки на інші зацікавлення; в) Щонайменше до 14-15 літ дитина не повиннайти до кіна без батьків. Добре, щоб батьки самі поцікавилися наперед фільмом, а тоді брали з собою дитину. Дуже не педагогічний спосіб не взяти дитину на пообіцяній фільм за якусь провину. Навпаки, добре тоді дитину взяти на відповідний виховний фільм. Пам'ятаймо, що дитяча душа дуже скильна до бунту, до спротиву і слід її вести дипломатично, по змозі лагідно, а вже ніколи брутально.

5) Театральні вистави:

Певна річ, українські театральні вистави корисніші, ніж фільми, але ніде правди діти — добрих вистав у нас мало, хоч на шпалтах усіх газет вихваляється на всі заставки дешевою аматорщину. Щодо вистав для дітей, то та-

ких справді дуже мало, хоч, на мою думку, в таких країнах як Америка й Канада може зовсім добре удержатися високоякісний, мистецький дитячий театр. Ні в якому разі не раджу відвідувати з дітьми деякі сумнівної моральної вартості балетні виступи. Особливо не корисні вони для дівчаток, і кожна мати, що дбає за шляхетне й високоморальне виховання своєї доні, мусить про це пам'ятати.

Наші ж учителі і виховники повинні теж пам'ятати, що часті шкільні вистави дітей — шкідливі. В пізнішому житті це дуже відбивається не тільки на дитячій психіці, але часто й на цілому укладі життя. Нам не артистів чи штукарів потрібно, але здорових, нормальних і культурних громадян та свідомих українців.

6) Прогулянки й наукові екскурсії:

Прогулянки й наукові екскурсії дуже бажані. Такою прогулянкою може бути звичайне відвідування ваших родичів чи знайомих, екскурсія до парку, за місто чи до музею або на якусь відповідну виставку експонатів. Ідуши кудинебудь з дитиною, слід їй усе належно пояснити, а навіть дечим спеціально зацікавити. Найгіршу шкоду роблять своїм дітям ті батьки, що на дитячі запитання недбало відповідають або збувають їх будь-чим. Ні, дитина мусить мати вичерпну і задовільну відповідь, або краще ніде з нею не йти. Наукові екскурсії можна організувати в школі, в молодіжній організації і вдома батьки з батьками. Така екскурсія може теж бути до музею чи на якусь виставку, або за місто відповідної пори року чи навіть в іншу місцевість.

7) Участь у спортивних товариствах:

Старша шкільна дітвора повинна теж брати участь у відповідно дібраних родах спорту й належати до спортивних товариств. Це особливо бажане під час полового дозрівання дітей. Дитина, зацікавлена спортом, не буде займатися онанізмом чи іншими неморальними і нездоровими речами.

8) Колекціонерство:

Я вже згадував про збирання книжок і складання дитячих книгообріень. Тут додам ще, що багато дітей цікавиться культурними розвагами — збиранням поштових марок (філіялія), збирання монет (numізматика), збирання поштових карток із різними краєвидами, портретами, рослинами і звірятами та тому подібним. Такі дитячі зацікавлення треба поглиблювати і зміцнювати. Дітям конче треба в тому допомагати і делікатно їхню працю контролювати.

Поданих цих кілька прикладів далеко не вичерпують усіх родів культурних навиків у дітей, які слід нам зміцнювати і поглиблювати. Це тільки жмут думок під розгляд вдумливого батька - матері.

Безперечно, ці думки вимагають від батьків певної посвяти. Багатьом із них доведеться часто посидіти вдома, з власними дітьми, замість відвідувати їхні улюблені місця, пивні, споживчі крамниці, нещасну вулицю Квін у

Торонті чи інші кубла, де так буйно процвітає нікому непотрібне політиканство і обмова.

Нехай краще батько йде в такі місця, куди і його дитина може з ним піти, як от у церкву, в національну домівку чи в якесь культурне середовище. Думаю, що індивідуальне виховання дитини батьками на свідомого ук-

райнця і на шляхетну людину та доброго громадянина даної країни далеко важливіше, ніж наш загуміковий псевдокритицизм чи політиканство. Ніколи не забуваймо про популярне американське гасло: „Де кінчається родина — там починається злочин малолітніх!”

Торонто, червень 1957

Іванна Петрів

ДИТЯЧА СЦЕНІЧНА ВИСТАВА

У цьому році учні Рідної Школи при церкві св. Миколая в Торонті показали кілька разів прекрасну п'есу Християна Андерсена "Снігова Царівна".

Виставу підготовила вчителька цієї школи мігр. Марія Кінасевич. Хто пробував колинебудь влаштувати з дітьми якусь імпрезу, той знає, скільки треба вкласти праці, терпеливості, вирозуміння й потратити часу, щоб імпреза вийшла під кожним оглядом задовільно, скільки труду вимагається від дітей, що мають виступати, скільки моральної та матеріальної піддержки треба від батьків.

Яку користь дає стільки вложені енергії і часу? Насамперед користь мають діти, що виступають, бо вчаться добре володіти літературною мовою. Вивчаючи свої ролі, вони збільшують запас слів, зворотів, форм вислову і все це стає їхньою власністю, збагачує їхню щоденну мову. Вивчаючи свої ролі, діти переживають акцію так, якби вона в дійсності відбувалася. Добра вистава дає дітям можність розвивати шляхетні почуття. Можемо бути певні, що дівчинка, яка виконувала в "Сніговій Царівні" ролю Герди, збереже в своїому серці раз на завжди глибоке родинне приєздання, любов до рідні, пошану до старших і обов'язок сестри аж до жертвенної посвяти. Чим більше розвиватиметься психіка цієї дівчинки, тим більше ширшатиме її поняття "брат" і охопить своїм значенням цілий український народ. Кожна постать у цій виставі мала в собі шляхетну іскру, мав її навіть ватажок розбійників.

Щоб дитячими силами поставити як слід сценічну виставу, треба, щоб діти вжилися в свої ролі душою, щоб зрозуміли не тільки саму акцію, але й ті почуття й переживання, що їх автор вложив у персонажі свого твору. Діти мусять відчути, так би мовити "атмосферу", в якій повинні перебувати, виконуючи свої ролі. У "Сніговій Царівні" атмосфера чарівної казки. В цю "казкову атмосферу" діти-артисти ввійшли так, що вона панувала не тільки на сцені, але й на залі, та поганіла своїм чаром "артистів" і глядачів.

Добірні костюми й прекрасні декорації перенесли всіх у країну краси, гармонії кольорів. Балет, що його скомпонувала й перевела Оленка Гердан-Заклинська, наша бліскучий хореограф, доповняв естетичні враження.

Під час проб мусіла бути переведена велика виховно-навчальна праця, і вся користь з такої вистави для дітей, що виступають, вміщується саме в пробах і підготовчій праці. Кожна проба приносить дітям нові почуття, нове знання, нові картини, нову працю. Сама ж вистава — це вже тільки завершення цілого циклу переведених лекцій.

Діти-глядачі обсервують, переживають акцію, реагують, відрізняють добро від зла та схиляються своєю симпатією завжди вбік покривджених. Одною такою виставою діти живуть довго, і при кожній нагоді асоціації дій і понять пригадують собі, порівнюють, оцінюють, протиставлять...

Що ж дає така вистава батькам? Вони переживають разом із дітьми, при цьому пізнають нахили, уподобання, спосіб обсервування, спостережливість і реакцію дітей.

Батьки, співпрацюючи з учителькою і дітьми, беруть жваву участь в їхніх турботах і досягненнях, а не раз своєю моральною і матеріальною піддержкою розв'язують питання костюмів, декорацій і всієї технічної роботи.

Усе те пережила і перевела в дійсність мігр. М. Кінасевич, підготувавши "Снігову Царівну". Хто був на цій виставі — може належно оцінити той великий вклад її праці, посвяти і таланту.

Силами шкільної дітвори, без шкоди для навчальної роботи в класі, можна таку імпрезу підготувати найбільше одну в році. Але дітям треба, однак, давати частіше такі емоційні, а рівночасно ніжні переживання, треба їм дати наслоду краси. Тому конче треба створити "ТЕАТР ДЛЯ ДІТЕЙ!". Створити його силами справжніх артистів чи в крайньому випадку добрими аматорами, бо дітей чимнебудь збити не можна. Такі справжні театральні вистави дитина сприймає поважніше. Та про це іншим разом.

Торонто, червень 1957.

Усі кошти, пов'язані з виданням цього числа крила торговельна фірма ДУМИН і С-КА

журнала "Учительське Слово", з ласки своєї по (552 Queen St. W. — ЕМ 4-4726).

Редакція висловлює згаданій фірмі найщирішу подяку за її шляхетний вчинок.

Ред.

Оксана Бризун-Соколик

ІМПРЕЗИ РІДНИХ ШКОЛ

(Методика імпрез у Рідних Школах)

(Доповідь виголошена на І-ї Конференції Українських Педагогів в Торонті дня 2-го жовтня 1956 р.)

Перше, ніж буду щонебудь про імпрези говорити, хочу згадати, що є багато аргументів "за" і "проти" імпрез у Рідних Школах.

Є багато батьків, які не дуже захоплені, що Рідна Школа є аж три рази тижнево. Якщо дітей скликати понадплянові рази на проби, вони не задоволені. Подібна реакція у батьків, які мешкають далеко від школи. Родичі, які працюють цілий день, і з дитиною взагалі не бачаться, хочуть мати бодай одну спільну вечірку, та кілька хвилин присвячених для дитини перше, ніж вона піде спати. Проби по науці в РШ розбивають нормальній поділ годин харчування дитини, та втомлену її женуть прямо в ліжко. Коли ж години навчання замінити на проби, то школа розминеться зі своїм завданням. Замість науки з учнями, учителі буде працювати з драматичним гуртком. Проте, у dennій школі дітей заохочують уміти себе виявити посередництвом малювання, моделювання, співу, забав, промов, сценічної гри тощо, в порядку годин навчання і в імпрезах. В імпрезах — тому, що вони активізують дитину. Дозволяють їй особисто вступати в інший світ, часто світ уявний (казка), повчальний (байка), чи світ славного минулого (історична п'єса), і т. д. А що різноманітне відтворювання правдивих чи уявних дій є в психіці дитини, доказом є забави в індіянів, козаків чи ковбоїв, де творцем гри, чи "автором відтворюваної дії" є не дитина сама, а тільки ідея, чи вплив з фільму, або прочитаної книжки. Не використати того як виховного моменту, було б помилкою Рідних Шкіл, та зробило б РШ для дитини після цілоденної науки в канадській школі нудною, нецікавою.

Тому імпрези в РШ є конечні. Треба тільки знайти золоту середину: не замінити науку на підготовку імпрези, та не забирати дитину домові. Найменшою стратою часу дати якнайкориснішу скількість імпрез.

Це наводить до такої думки: Чи є конечним, щоб діти самі і завжди були активними учасниками імпрез? Загальна думка вчителів є, що 2-3 імпрези дітей у шкільному році вповні вистачає, і то з різних причин: брак часу, дитина може зманеруватися, стати штучною в поведінці, зарозумілою. 2-3 імпрези однак не вистачають зацікавленню дітей. Тому маємо три групи імпрез для дітей:

1. — діти дітям,

2. — дорослі дітям,
3. — діти дорослим.

Залежно від свого характеру імпреза належатиме до першої, другої або третьої групи.

Такі, як традиційний Миколай, Закінчення шкільного року, Шевченківське свято, тощо, є, звичайно, імпрезами дітей для дітей. Щоб не перевантажувати всіх дітей кожною імпрезою, поодинокі кляси РШ могли б на себе взяти по одній імпрезі. Напр., одна кляса готує День Мами і просить цілу школу, друга кляса улаштовує Шевченківське свято і под. Всі інші кляси, в разі потреби, готуються до імпрези гутірками на своїх лекціях.

Якщо в даній місцевості є кілька РШ, то великі свята, як свято Соборності, чи ц. р. століття Івана Франка, могли б відсвяткувати всі школи спільними силами. Скільки часу вчителі заоцидали б у підготовці, і скільки діти скористали б, пізнаючи інших дітей. Вони побачили б, що не тільки вони мусять бігати до РШ, тоді коли всі інші діти сміють бавитися. Вони побачили б, що дітей, які хочуть навчитися по-українськи читати і писати, є багато, і вони були б горді з цього.

І врешті, вони від дитинства вчилися б та звикали б спільно працювати, зустрічатися, змагатися, і тоді нове покоління може не мусіло б тільки в церквах співати 'Боже, нам єдиність подай...'

Інтимний характер деяких свят, як Базар, Крути, Листопад, може на дитину зробити краще враження, як утомливо довга стандартна імпреза. На передодні заповідений святочний одяг, гутірка відповідна до рівня кляси, на годині навчання та на кілька хвилин раніше скінчена наука можуть викликати справжній святочний настрій.

Свято Миколая навіть у РШ не зашкодило б давати окремо для тих, що в нього ще вірять, та для тих, що він уже є тільки традиційним. Ці два сприймання є зовсім інакші і варто ради чару Миколаївської ночі достосуватися до них.

На Святі Матері не раз наші мами проливають слези, слухаючи в песимістичних рефератах про всі труди і тернисти шляхи та трагедії української матері. У цей день залишім ці сумні факти для себе, бо діти і так не розуміють їх і дивуються, чому в цей радісний день їхньої подяки і обіцянок на майбутнє, мами відповідають слізами.

Часто на кінці шкільного року діти мають Закінчення Року, або День Шкільної Дітвори на відкритому повітрі. Тут дуже ефектні гри, дефіляди, марші та вільноручні вправи, що мусять гармонізуватися з музикою, та бути логічним ходом змісту пісні. Якщо вони дійсно здисципліновані, то роблять гарне враження. Тому варто зачати вправляти їх уже восени, на коротких перервах поміж двома годинами навчання, чим осягнемо не тільки певніше опановані рухи защадженням часу, але й відпруження в часі навчання.

Підготовка до імпрез на сцені також не сміє під ніяким оглядом бути змарнованим часом, а радше повинна бути тісно зв'язана в наукою в школі. Підготовка може бути і циклом лекцій, ось напр.: Діти приготовляють Шевченківське свято і готовують сценки. Не заспокіймося розписанням та роздачою роль. Саму п'есу можна поділити діями, або інакше, на подібні лекції: Одна лекція хорова рецитація-читання, що є лекцією живої мови. Увага звертається на нові слова, їх значення, та на правильні наголоси, на вимову (в тім напрямі повинні всі вчителі працювати перш за все самі над собою). Інша лекція може бути присвячена граматиці, на черговій лекції можна підкреслити виховний момент при помочі гутірки, а то й дискусії. Також є цікавий спосіб вивчати ролі групами, потім вибрati виконавця. Бо хоча вибір є трудній і мусить бути дуже обережний, зате користає з навчання ціла група, не тільки одиниця. В такому випадку, якщо вистава повторюється, можна виконавців міняти.

Якщо до вистави потрібно спеціальних строїв, дозвольте і тут дітям брати участь. Не виготовлювати строї, але помогти їх вибрати, поцікавитися добою, до якої дія належить, і тим под. Це для них справляє радість і побільшує знання. Строй, декорації повинні бути найкращі в наших спроможностях. Пам'ятаймо, що естетика, смак дитини виробляється від її найменшого віку. Якщо таким, чи подібним способом підходитимемо до імпрези, то підготовка не буде змарнованим часом, а буде метою в собі. А сценічна картина буде завершенням циклу лекцій, і останньою метою. Тим способом і підготовка і імпреза будуть включені до пляну навчання і будуть його конечністю, а не причіпкою.

Для різноманітності імпрез часто вчителі використовують знання дитини, набуте поза мурами РШ, як гра на скрипці, фортепіані, спів і т. д. В такім випадку учитель РШ мусить порозумітися з учителем другої ділянки, або зобов'язати дитину порозумітися з ним, щоб оминути прикости, сорому за, можливо, низький рівень виконаного. Бо дитина не завжди вміє зробити правильний вибір твору для відповідної імпрези і рідко відчуває, коли твір готовий до публічного виконування.

Деколи гутіркою про харитативність, любов до близького, можна дітей навести на бажання організувати імпрезу в цілях фінансового доходу на добродійні цілі. Напр., школи для таких як вони українських дітей у Німеччині.

До такої програми власно можна використати вищезгадані музичні точки, додати хор, декламацію, хорову декламацію, в якій діти мусять розуміти зміст, і так, не забираючи часу з годин навчання, діти навчаються думати про інших. У випадку таких чи подібних малих концертів можна звернути дітям увагу на відповідний одяг, поведінку на залі, щоб у них вироблялося одночасно почуття краси, ладу, дисципліни. Звертати увагу треба, щоб малі вибирали "солісти" не плекали гордості чи зарозумілості, щоб у них не зродилося бажання чи навіть внутрішня потреба "пописуватися" ради самого себе без огляду на ціль. На таких імпрезах звертаймо увагу на рівновагу точок, а не перевантаженням одним родом, напр., перевага декламацій. Не зле було б, якби у випадку традиційних свят, які відбуваються більш-менш усюди в тім самім часі, виховники шкіл та молодечих організацій порозуміваються, щоб одна і та сама дитина не була затруднена на всіх імпрезах, що могло б її перевантажити, відвернути увагу від науки, та знизити рівень виконання з браку часу до підготовки.

Яку б імпрезу діти не робили, вони мусять відчувати, що це їхній найкращий викон, солідно підготований. А не відчувати балаганну працю нешвидку, ради дешевого ефекту, чи традиційне українське "якось то буде.." Тому обов'язково мати плян імпрез (принаймні загальний), вже на початку шкільного року.

Коли учитель РШ не є обізнаний з ділянкою, з якою зустрічається при уладженні імпрези, (режисерування, уложення танків для дітей, вибір музичного твору), нехай обов'язково порадиться з фахівцем, або навіть попросить його до помочі. Бо якщо хоче, щоб імпреза була виховним чинником, мусить мати завжди її рівень на думці.

До другої групи входять імпрези уладжені дорослими для дітей. Звичайно, щоб вони відповідали дітям, треба поради від педагогів. Можливості тут великі та різноманітні, тільки, на жаль, не використані. А цього роду імпрези, на мою думку, є дуже побажані, бо крім мети виховної, забавової вони є розвагою для дітей, які не раз бавляться на вулиці в невідповідному товаристві з браку іншого заняття. Вони зближають дітей між собою та в свою честь середовищі їм дають цікаве та корисне. Відвертають їхню увагу від ковбойських фільмів з револьверами та трупами та від телевізії з кабаретними програмами.

Того рода імпрези можна улаштовувати бодай щомісяця, і кожна така імпреза могла б подорожувати по всіх місцевих школах, або була б зорганізована для всіх шкіл разом.

Підготовляти ці імпрези повинні професіоналісти, виконавцями також вони або надзвичайно добре підготовані аматори. Бо дитина є дуже критична, відчуває браки та недоліки і не вміє їх оправдати. І врешті слабкі імпрези можуть у дитини створити несмак та ігнорування до свого та повним кутом обернути в напрямі чужого. Тому мильно думати: Гірше було б, якби взагалі не було.

Хочу тут згадати кілька імпрез для дітей у різних напрямах та з різною метою.

1) Забави для дітей.

Вони є побажані, бо є відпрауженням від хатньої та шкільної дисципліни, є розвагою. Можуть бути метою самі в собі, можуть мати і виховну мету. Напр., костюмова забава, де діти вибираються в герой з оповідань, казок... Кожний має щось про себе сказати. Або діти пізнають, хто якого героя, чи книжку репрезентує. Ті, що найбільше розпізнали, значить, читають найбільше і можуть бути нагороджені. Також костюмова забава, де діти вибираються в історичні постаті, і тим под.

Вік дітей на забавах повинен бути обмежений. Діти від 6 до 13 літ, а не раз ще і з дітьми із садочка не можуть знайти спільноти мови, бо їхні зацікавлення та інтелектуальний рівень є інші. Тільки обмежений вік може створити відповідну атмосферу. Забавою завжди мусить хтось керувати, а цей хтось повинен уміти жити з дітьми і відчувати їхнє задоволення чи незадоволення, а не тільки мати пріємність безоглядного командування. Програма забави мусить бути наперед уявлена (марші, відповідні рухи), щоб навіть несподіванка з боку дітей була до деякої міри передбачена, а не щоб кожний момент забави приносив її організаторам несподіванку. Кожна забава має дати дітям щось нове, неочікуване. Не надто приманливою для дитини є костюмова забава, коли вона наперед знає, що там буде те саме що попередніх разів з вибором найкращої суконки включно. Дитину повинна притягати на забаву атмосфера, розривка, товариство, несподіванки і тим под., а не відпихати брак нової суконки. Нагороду за оригінальні костюми залишим мамам, дітей нагороджуймо за те, за що вони самі собі заслужили.

2) Недільні пополудні з оповіданнями, де або хтось оповідає щось цікаве, або група, з якої кожна особа представляє інший характер, читають якийсь твір. Опісля твір можна обговорювати, чи доповнювати ілюстраціями. Такі пополудні мистецької розповіді мають вміти дитину захопити словом, не тільки кольорами чи рухом. Їх можна робити без каси, чекання, спізнення, щоб дитина відразу без зайвих розпорощень уваги, могла сприймати те, на що була наставлена.

3) Пополудень із подорожуванням, де хтось цікаво розповідає про свої чи чиєсь подорожі, показує знімки та малюнки, доповнюючи живим словом лекції географії.

4) Музичні пополудні, присвячені пізнанню музичних творів, чи композиторів, з живими виконавцями — фахівцями, не плитами (в Торонто були вже дві вдалі спроби: концерт для дітей, уладжений ОУП, та Музична година, приготована пані Колессою та пані Федчук).

5) Театр для дітей.

Це мають бути обов'язково професіоналісти з уважно підібраним репертуаром, якнайкращими декораціями, що не заглушують змісту, костюмами, світлами. Щоб осягнути ліпший контакт сцени з дітьми та знати їхню реак-

цію, варто було б генеральну пробу робити перед групою дітей, школою, навіть тільки клясою. Педагоги тут могли б розслідити настрій дітей та в дискусії з режисером та виконавцями не один брак виправити. Якщо ученики РШ вибираються до театру, не зле було б, якби вчитель пояснив перед тим коротко зміст. Дітям не раз тяжко зловити акцію в цілості, попереджені вони можуть уважно слідувати за дією, і не вийдуть із враженням відірваних образів. Варто звернути увагу на зміст сценічних творів. Кожний з них повинен бути ідейний, моральний, повчальний, словом корисний для дитини, щоб час та труд не був викинутий надурно. Важний є також кінцевий ефект, закінчення твору. Чи не кориснішим для дитини є вийти з театру в радості, що злий вовк з "Червоної Шапочки" загинув, а герой всі живі та здорові, ніж відходити в панічному страху на найближчих кілька тижнів, що ось він напевно десь у темному коридорі причайється і... Оптимістичний кінець навіть коштом легкої зміни закінчення твору дасть кращі наслідки.

Корисною була б акція перегляду дитячих п'єс знавцями діточої літератури — у публічних та приватних бібліотеках. Перерібка, українізація та нові твори помогли б ОУП рекомендувати школам п'єси на різні потреби.

6) До групи імпрез для дітей належить також ляльковий театр та інше.

Є ще можливість імпрези дітей для батьків. Кожна школа скликає час до часу всіх батьків, щоб учителі з батьками познайомилися, поговорили про дітей та їх поступ у науці. Канадське ССІТ використовує цей момент на чай дітей для батьків. Діти просять діти є гостителі. Ми часто зауважуємо в забаві дітей гру в гостей, господиню. Дитина любить почуватися важкою, відповідальною та бавитися в дорослих. То ж раз на рік дозвольмо їм побавитися у господарів. У підготовці до такого чаю уважний учитель міг би дітям звернути увагу на багато моментів, які є очевидні в співжитті дорослих людей і тим способом дитина від малку вчилася би плакати товариську культуру. Можна їх отримати з короткою програмою вміlostей та знань, набутих у РШ. (Напр., виставка пов'язана з навчанням географії: кожний учень чи групи учнів малюють мапи України чи її частини. Одні зазначають міста, другі ріки, інші образково ілюструють на мапі, де є нафта, збіжжа, які звірята і тим под.).

Тут ще кілька слів до критиків. Так, пишіть рецензії, але будуючі, конструктивні, з ініціативами завважаннями. Не наділяйте дітей передчасно майбутніми славами, та не знецінюйте поодиноких осіб. Корисним було б, якби організатори імпрез самі після імпрез дискутували над нею, щоб оминати недоліки (а вони завжди є) на майбутнє. Тут голос публіки також може бути помічний, чи просто голос когось із фахівців або педагогів, запрошених на цю імпрезу для "критичного ока та вуха".

Також бездоганна зовнішня форма імпрези

є конечна. Спокій та увага сприяє кращому ходові дії на сцені. Це важне для дітей, критика і виконавців. Тож можна систематично або при нагодах піддавати дітям різні думки з того приводу: Точність та спізнення, говорення та кручення на кріслах в часі дії, а то й мандрування по залі, шурхання ніг до підлозі, кока-колі, гуми до пережування, трісні традиційного насіння чи модерної сушеної бараболі, гра в лапанку в часі перерви — це все речі, які можна так насвітлити, що дитина відчує, що вони некультурні та неестетичні. Саме “не вільно” не переконливе, як дитина не розуміє “чому?” Натомість можна звернути увагу на чисту святочну суконечку, свіженьку зачіску, вичищені черевички, тиші для насолоди слухання тощо.

Організатори мусять подбати, щоб харчів на залі не продавалося, з голоду на імпрезі ще ніхто не захворів. Також безконечні перерви треба скоротити, щоб вони були відпружненням, а не втомою. Дітей можна посадити спереду самих, старших до задніх рядів. В часі перерви хтось із дітьми на місцях переспіває знану їм пісню і зробить кілька рухів проти “засидження”, і дитина з більшою увагою слухатиме другу частину.

Перед закінченням хочу ще звернути увагу на одну річ. Діти шкільного віку часто ходять з батьками на імпрези, не призначенні виключ-

но для дітей. Чи не було б корисним, якби вчителі в своїх школах, або прямо в тих цілях вибрана група вчителів, давала обіжники до всіх класів, рекомендуючи чи відражуючи дітям участь на певних імпрезах. Може тоді було б, напр., більше музикуючої дітвори на композиторському вечорі Фоменка, чи концерті Максимовича, а менше бідних-заспаних дітей на “Рожевих Карузелях” та тому подібних імпрезах.

Кинувши цих кілька думок, приходжу до висновку:

1) Імпрези для дітей є конечні, і їхній загальний плян мусить бути намічений уже на початку шкільного року.

2) Маємо їх 3 роди: а) уладжені дітьми для дітей, не сміють дітям забирати забагато часу і їх повинно бути в шкільнім році небагато. б) Імпрези дорослих для дітей приготовлені фахівцями, різноманітні і часто в міру можливості. в) Імпрези дітей для дорослих.

3) Рівень та якість імпрези повинні бути як найкращі в наших спроможностях, тому треба користати з порад та помочі фахівців.

4) Приміщення для імпрези має бути відповідне, щоб діти могли вчитися дотримувати культурної зовнішньої форми змалечку.

5) Імпрези не сміють бути стандартні, а мають собі виробити певний стиль, залежно від свого характеру.

Педагог

ЗА КРАЩУ ІНІЦІАТИВУ УЧНІВ

Дуже важливо вміти організувати й розширювати актив класи, тобто вчасно підтримувати добре нахили та ініціативу учнів. Учитель повинен скріпляти кожне свідоме ставлення учнів до шкільних правил та до педагогічних вимог і реалізувати всяку корисну ініціативу гурту.

У моїй учительській практиці в Персії, не зважаючи на міряди недоліків дітвори, вивезеної із Совдепії, я старався якнайкраще і якнайшвидше зорганізувати центр активу та спрямовував його енергію в шкільне річище, зводячи часом недотичні до школи задуми, на педагогічні вимоги.

Виявивши індивідуальні здібності та прикмети й нахили окремих активніших учнів, я став підтримувати, а то й зміцнювати їхню власну ініціативу і таким шляхом зумів наладити високу дисципліну й досягти кращих наслідків у навчанні.

Діяльність того активу мала додатній вплив на цілу класу. Спершу в тій класі працювала учителька, молода дівчина, що недавно склала матуру, і діти не тільки немилосерно порушували дисципліну, але й препогано вчилися.

Правда, спершу і в мене було чимало турбот. Я теж побоювався, чи зумію вдергати лад та дисципліну з тією розгуканою класою. Було таке, що хлопчаки вискакували на лавки, тягали один одного за волосся, стріляли

паперовими кульками, одно слово, робили кат-зна що. Найбільше далися мені в знаки „копуни”. Вони під час першої моєї лекції ганяли поміж лавами шматяного м'яча, а інші тим часом розмовляли, сміялися. Я все це обсервував з десять хвилин мовчки, а вони, бачучи, що я не реагую на їхні вибрики, знудилися і зацікавилися, що я, їхній новий учитель, скажу. Спершу один, потім кілька разом стали просити, щоб я щось їм розказав.

— Та як же так, — кажу, — не можу! Я добре вихований. Мене вчили, що як інші говорять, то слід мовчати, а от ви говорите, тому я й слухаю вас...

З усіх боків залунало: „Цитьте!”, цитьте!”, і класа припинішкла. Тихо хоч мак сій.

— Ось так то я люблю, — кажу дітям. — А тепер слухайте. Мені стидно за вас. Так ви навіть м'яча як слід не вмієте копнути!

У відповідь на ці мої слова знявся гармідер, немов у жидівському хедері. Я заткнув уші пальцями, і вони знову втихили.

— Так, не вмієте, — кажу, — а мені шкода і стидно, що не вмієте, бо ви тепер у моїй класі, а моя класа повинна мати найкращих грачів. Я міг би вас навчити, але за те мусів би бути в класі цілковитий спокій. Правда, треба вам справжнього м'яча і я вам куплю, але аж за два тижні, якщо ви справді будете сидіти тихо.

— А тепер, — кажу, — мені треба, щоб

ви вибрали собі старосту і його помічника, які пильнували б спокою в клясі. Чи не правда, Збишку, Васильку? — звертається до найбільших збиточників. Діти підхопили названі імення і вибрали їх. Відтоді я мав спокій. Правда, слова я додержав: купив м'яча і по закінченні навчання ходив із ними на площе бавитися...

Це був початок. Я мав найважніше — спокій у клясі.

Другий мій крок — це було намагання зберігати чистоту. Я пообіцяв їм щодня розповісти одну нову казку, якщо вони не будуть смітити і завжди кидатимуть папір і всі відпадки до коша. Я слова додержав, а відтоді у моїй, єдиній клясі ніколи не було навіть клаптика паперу на долівці — ідеальна чистота.

Третій крок — це „дозвіл за чемність стирати таблицю і мити губку”. Кожний аж рвався, щоб це зробити, але щастя мали тільки найчемніші. Річ ясна, якщо б я їм наказував це робити — вони ніколи б цього не виконали, принайменше не виконали б якслід...

Усіх тих, що систематично розв'язували домашні завдання, староста сам записував у нотатнику і раз на тижні ми йшли на прогулянку. Річ ясна, від того часу всі виконували свої домашні завдання і рідко були виїмки...

Під час лекцій я помітив, що діти цікавляться більше, як я мав змогу розказати на лекції, постаттями деяких геройів і от я почав творити власну систему розповідної історії. Тобто на взір казок розповідав історичні події, що дало прекрасні наслідки і діти чудово знали історію.

Хтось із учнів натякнув, що десь там, в ССР, у тій місцевості, де він ходив до школи, була „стінна газетка”. Я запропонував, щоб учні і собі таку зробили. Двічі не треба було прохати. На другий день вони поназносили матеріалів та різних вирізок, що можна було б цілу клясу обліпити. Я сказав, щоб вибрали редакційну колегію, яка вибирала б до газетки найкращі матеріали. Все те діти робили самі, ясна річ, під моїм доглядом. І набули вони згодом такої практики, що хоч я й півслова не скажу, вони глянуть на мене і вже знають — подобається це мені, чи ні. Очевидно, про те, щоб котресь із них зробило мені кривду — не було й мови. Всі мене любили, бо я їх ніколи не бив і не лаяв...

Я старався інтуїтивно відчути, що дитячі психіці найлюбіше, найприємніше і те робив, а вони в заміну віддячували мені щирою любов'ю, услужливістю та відданістю...

Я оминав всякий „дистанс”, „похмурну авторитетність” та інші пересуди. Я був для учнів як добрий батько, а, може, й більше — як старший їхній приятель. Вони це відчували і належно оцінювали...

Слід тут відзначити, що я ніколи не накидаю дітям власної ініціативи, а завжди так ставив справу, що, кінець-кінцем, усе те виходило від них і вони навіть не відчували, що це

мій плян, що це я так хочу і так підказую. Знаючи непосидівшу хлопчачу натуру, я завжди щось для них видумував. Поминаючи обов'язкові природознавчі і теренознавчі прогулянки за місто, які не зважаючи на пору року відбувалися, я видумував їм нові чи то фізичні ігри й забави, чи розумові. Я ніколи не залишив їх самих. У них не було часу на речі, які б могли викривити їхні душі як ідеологічно, так і морально. Одного разу один польський хлопчик накинувся на малого і непорядного, хоч дуже здібного, білоруського хлопчину. Почав прикладати різні прізвиська. Я це помітив і нап'ятнував, а радше діти самі це зробили і такі речі більше не повторялися.

Іншим разом один найстріший з учнів хлопчина почав „мудрувати” на сексуальні теми. Я не лаяв його, не забороняв говорити, але вислухав і дав реальне, але зрозуміле і головне сприйнятливе дитячій психіці пояснення і все було гаразд. Правда, одна з матерів скаржилася опісля інспекторові, але він, вислухавши скаргу, не схвалив її думки і велів мене негайно перепросити, хоча я про це й не знов.

Головне мое завдання було — не дати дитячій енергії розбрикатися, і я завжди скерував її в належне річище. Одного місяця я пояснив їм засади філателії, приніс жменю старих поштових марок і так започаткував добрий десяток філателістів. Перегодя я приніс із двадцять дитячих книжечок, роздав зацікавленим, вияснюючи потребу і значення власних бібліотечок. Ідея приціпилася і чимало дітей стали купувати книжки до своїх книгоzbірень...

Іншим разом приніс я кільканадцять дешевеньких альбомів для наклеювання витинків із газет і журналів, як теж дав їм чимало вже витягтих героїв із дитячих казок, оповідань, повістей чи з історії, а також різних краєвидів, знімки міста і села та будівель і створив географічну й історичну секції...

Бувало й таке, що годі було піддати якусь нову загальноцінну ідею до виконання, або прямо не можна було, бо вони не впоралися ще з попередньою, тоді я, щоб їх не знуджувати — радив їм вирізувати вітрячки на потічок, пропелери на вітер, топірчики чи інші забавки...

На закінчення скажу, що, як видно з моєї розповіді, я уникав шаблону, не ініціював нічого сам, але піддавав ініціативу дітям, яку вони схоплювали, оформлювали і виконували. Цією активністю одиниць я зрушив цілу клясу, позбувся нездисциплінованості, непослуху, беспорядків, лінівства в навчанні і нетовариськості. Учні мене не боялися, але любили. Під час моого від'їзу плакали всі як один, а подарунок, що вони його купили спільно і китиця квітів, були мені найкращою подякою, поминаючи високе признання інспектора та, ніде правди діти,—заздрість мало не всього вчительського колективу. Пізніше мені доводилося зустрічатися з своїми учнями, а зустрічали вони мене як рідного батька.

У~Н~А~С ~ В ~ С~В~І~Т~І

- ОРГАНІЗАЦІЙНІ та ПЕДАГОГІЧНІ СПРАВИ -

ПОМЕР ПРОФ. М. ГЛОБЕНКО

У Франції, в Сарселі помер проф. МИКОЛА ГЛОБЕНКО, один з найвидатніших наших учених, заступник гол. редактора Енциклопедії Українознавства, неутомний діяч української науки і визначний педагог. Схиляємо в глибокому смутку голови над домовиною заслуженого і великого діяча!

Свято Матері, улаштоване Рідною Шкoloю

Рідна Школа при Українському Народному Домі в Торонті під керівництвом учителя Миколи Нечая влаштувала дуже солідне Свято Матері. В програму свята входили хорові точки дитячого хору, декламації, танки і оригінальна, що її спеціально для цього свята написав д-р В. Луців, дитяча п'еска в трьох відслонах п. н. "Тобі, Матусю!" Сценічна картина написана в офрмі казки і добре педагогічно опрацьована.

Курси українознавства в Лос Анджелес

Курси організовано з ініціативи Української Централі. Метою курсів дати відповідне знання українознавчих предметів. До складу Педагогічної Ради Українознавчого Курсу входять: проф. В. Гаевський — голова, п. П. Форманюк — секретар, і всі викладачі.

Досі виголошено такі лекції: мгр. П. Балей — Історія розвою української мови, д-р А. Вусик — Україна в історичному поході, інж. Л. Романюк — Назва України в часі і просторі, Н. Березовська — Українське народне мистецтво, проф. В. Гаевський — Історія української літератури та інші. Варто батькам Лос Анджелес і околиці посилати дітей на ці курси.

Українознавство в Манор Каледжі

Сестри Василіянки на Факс Чейзі у Філадельфії відкрили однорічний курс українознавства і 19-го травня ц. р. відбувся уже прилюдний показ знань студенток. Це перший рік навчання і, річ ясна, є ще багато недомагань, все ж таки льоди проламано і можна сподіватися, що в майбутньому році курс українознавства буде поставлений на ще вищий рівень. А що це є кредитований предмет одного з коледжів Америки, бажаємо Сестрам Василіянкам багато сил до праці в майбутньому. Щастя Боже в доброму ділі!

Славно, батьки з Брістоль-Левіттави!

Велике признання належить батькам, народженним в США, які зорганізували школу українознавства, що складається з 32 учнів та має два відділи. При школі організується бібліотека.

Наукові інституції у Львові

Із нещодавно виданого "Довідника міста Львова" бачимо, що у Львові є чотири вищі школи, а саме: Університет ім. І. Франка (має 11 факультетів і 16.000 студентів), Медичний Інститут (4 факультети і 2.500 студентів), Львівський Політехніч-

ний Інститут (10 факультетів, що приготовлюють інженерів 29-ти спеціальностей і нараховує 7.200 слухачів), Львівський Інститут Сільського Господарства (5 факультетів та 2.500 студентів) та Львівський Торговельний Економічний Інститут (2.200 студентів). До цієї групи можна ще додати Львівський Лісотехнічний Інститут, що постав з Лісового факультету Політехніки.

Тут слід додати, що більшість тих шкіл (помінаючи Медичний Інститут) підлягають центральній владі в Москві. Є ще 13 дослідних інститутів Академії Наук УССР, 33 технікуми (з 20.000 учнів) різні професійні і ремісничі школи, достосовані до совєтської економічної системи. Усіх середніх, неповних середніх та початкових шкіл є у Львові 87 і до них ходить 41.000 дітвори. Найбільше у Львові московських шкіл, потім ідуть українські і кілька польських... Велике число московських шкіл пояснююмо масовим напливом московського елементу і — залежністю України від Москви.

Дівчата, користайте з нагоди!

Управа оселі "Зелений Гай" в Саскачевані повідомляє, що від 1-го до 13-го липня ц. р. триватиме українознавчий курс для дівчат. Оплата виносить \$15.00, а подання треба складати до 15-го червня ц. р. на руки о. Вм. Сенешена, 401 Мейн Стр., Саскатун, Саск.

Концерт Музичного Інституту ім. Лисенка в Торонті

Дирекція Інституту улаштувала 13 і 14 квітня ц. р. річний концерт усіх учнів. Концерт був справді дуже добрий і показав жертвенну працю наших колег-педагогів. Бажаємо Інститутові і надалі якнайкращих успіхів у праці!

Академія у столітні роковини визначного педагога

Українські жіночі організації міста Монреалю під керівництвом п-ні Олени Залізняк улаштували академію у столітні роковини з дня народження визначної громадянки і педагога Софії Русової. Замість реферату про Русову, члени родини і ті, що її близьче знали, переповідали свої спомини, зв'язані з життям та діяльністю великої виховниці.

Мистецька програма, особливо виступ квартету "Доньки України" та солістки Миросії Вербицької, добре завершили академію.

Румунський постіл загрожує?...

В останніх місяцях помітне намагання румунського, від Москви залежного уряду, ліквідувати українські школи. Зліквідовано українські народні школи в Сімінічі та шести інших селах. Проти цього виступило зорганізовано українське вчителство і з'явилися відповідні статті в часописі "Новий Вік", що виходить в Букарешті. Помітний теж урядовий відрух здергати доставу потрібних

підручників до чинних українських шкіл. На це негайно реагує свідоме українське громадянство й учительство.

Говорила небіжечка до самої смерти...

В усіх закутинах Совдепії розгорілася запекла пропаганда в пресі і на мітінгах та ведеться обвинувачувальна критика і важка атака на вчительство нижчих і вищих шкіл. Ім закидається, що вони не звертають належної уваги комуністичній ідеології у вихованні і навчанні в школах. Особливо видно це при навчанні суспільних наук. Цікаво, що московські бонзи не в силі зрозуміти, що агітковий блахман вже остоочортів учительству.

"Дайощ, бабушка, перевоспітівайтесь!"

Большевицький пропагандивний журнал "Агітатор" помістив заклик до партійних організацій, "щоб перевиховували бабушок". Журнал стверджує, що вплив "бабушок" на "мамаш" дуже великий, більший від впливу шкіл... "Бабушкам чужий комуністичний світ та соціалістична ідеологія", тому їх треба перевиховувати!... Кажіть, що хочете, але Совети Європу перегнали — навіть до бабусь добираються.

Відзначення українського науковця в Франції

Французький Національний Центр Наукових Дослідів осигнував 200.000 франків на друк історико-філологічної праці українського науковця Олександра Шульгина п. н. "Історія й життя (закони, випадок і людська воля")".

Еспанія для української справи...

Українсько-єспанські взаємовідносини давні і тривалі. Еспанія, країна старої культури і велими релігійна, не раз давала вже докази своєї прихильності до України чи до української визвольної справи в світі. Центр Східніх Студій в Мадриді присвячує немало уваги українським питанням. Католицька наукова інституція "Обра Католіка де Асистенсія Універсітарія" вже від 1946 р. допомагає українській студентській молоді, для якої призначено 53 стипендії. За десять років вона видала понад чотири мільйони песетів на стипендії українським католицьким і православним студентам. Крім того, з'явилися деякі переклади українських творів єспанською мовою та ряд цінних статей у пресі, здебільшого пера д-ра Д. Бучинського.

(За статтею д-ра Р. Климкевича в 91 ч. "Америки" з 15. 5.).

Королівська освітня комісія у Вінніпегу

З огляду на гостру критику теперішньої шкільної системи створено шкільну комісію з п'ятьма членами. Вона почне урядувати з початком липня і на весну наступного року має здати урядові повний звіт із своєї праці.

Титул магістра українознавства

Манітобський Університет у Вінніпегу ухвалив утворити студії, що даватимуть титул магістра славістики. Досі наділяли студентів-славістів по закінченні чотирірічних студій, бакалавріатом.

Щоб здобути магістерський диплом, треба

студіювати два роки. В новій програмі передбачено студії староукраїнської (церковно-слов'янської) граматики, східно-європейських мов, літератури Київської Русі-України та інше.

Друга Конвенція Українського Католицького Учительства Манітоби

Наприкінці квітня відбулася пруга конвенція католицького учительства. Це товариство постало з ініціативи митрополита Кир Максима Германюка в 1955 р. На голову обрано управителя народної школи в Гонар п. Казіміра Голендора. Пресвятивший Митрополит відмітив у своїй доповіді, що: "Ваша організація має допомогти у вихованні молодого покоління. Говоріть між собою українською мовою, вчіть дітей рідної мови".

Нам дивно, що досі жоден член Українського Католицького Учительства Манітоби не передплатив "Учительського Слова", хоч ми висилали і висилаємо десятки оказійних чисел виховно-педагогічного журнала.

Перший випуск

В цьому академічному році Саскачеванський університет вперше за 46 випусків видав 29-ти студентам дипломи докторів-медиків.

Українець голова екзекутиви інспекторів

На нараді інспекторів народніх шкіл в Едмонтоні обрано головою нової екзекутиви Григорія Косташа.

А може хоч це допомогло б?...

Представник "Кенедієн Пресс" звітує, що три поліційні судді з Брітійської Колюмбії висловилися, що хотіли б мати право карати малолітніх злочинців букаами чи канчуками. Велика злочинність серед доросту стас актуальною громадською проблемою і хто зна, чи "березова каша" не привернула б розгульну і звихнену молодь до порядку, тоді як засоби модерної педагогіки безуспішні.

Так і слід!

Апостольський Делегат Преосв. Дж. Папіні надіслав усім канадійським католицьким єпископам листи з нагадуванням, що танці в церковних будинках суворо заборонені.

Нові абсолювенти-педагоги

Саскачеванський університет випустив у цьому році п'ять абсолювентів-педагогів (Бечелер оф Едукеїшн), а саме: Наталю А. Ларіоник, Г. Киричук, Ст. Кобринського, Василя Процюка і Ст. П. Зеленого. Бажаємо молодим колегам-педагогам багато успіхів. Щастя Боже!

Це варто мати на увазі!

Кожна міська бібліотека купить такі чи іншомовні книжки, яких питатиме найбільше число читачів. Це варто мати на увазі і повести відповідну кампанію, щоб збагатити міські громадські книгозбірні українськими творами.

Це великий успіх!

Найновіше видання "Енциклопедії Брітанікі", що складається з 24-ох томів, увело немало змін на користь української справи і об'єктивної нау-

ки. Очевидно, в сторінок, присвячених гаслові "Україна" (Польщі присвячено 34 ст., а Московії 100 ст.) замало, але є ще й інші гасла, що стосуються України чи українських питань, і всі вони в порівнянні з попередніми виданнями наскільки об'єктивно, корисно для української справи. Важливе ще й те, що одним із співпрацівників був знаний український поет Євген Маланюк. Слід нам подбати, щоб і "Енциклопедія Американа" та інші енциклопедії почали вводити зміни на краще.

"Де кінчається родина — там починається злочин малолітніх"

Такі гасла подибуємо в нью-йоркських підземках. Варто, щоб іх підхоплено в цілому світі і зроблено з цього відповідні висновки.

Що не кажіть, а винні батьки!

Директор ФБІ, Е. Дж. Гувер, у пресовому інтерв'ю обвинувачує за низький моральний рівень і злочинність молоді — батьків. Він сказав, що: "в двадцятому столітті із його колосальною технікою та великим соціальним поступом батьки виявились відповідальними за злочини молоді". На його думку, батьки повинні відповідати за вибрики своїх дітей. Вони повинні доложити всіх зусиль, щоб змінити свою дітвому, а через те зменшилась би злочинність і аморальність.

Під оглядом кількості науковців Совети перевищують США.

Д-р М. Айзенговер заявив на з'їзді науковців у Брукгевн, де брали участь атомові науковці з 20-ти країн Латинської Америки й США, що до 1960-го року в ССР буде 1,200.000 кваліфікованих фахівців, а в США досі є тільки 9.000.000 таких фахівців.

Мудра порада президента Айзенговера

У зверненні до членів Американського Об'єднання Виховників, президент радить батькам більше цікавитися працею своєї дітвоми в школі і поза школою. Він сказав, що дбайливе виховання молоді важливіше, ніж атомова енергія.

США витрачають більше грошей на злочинців, ніж на шкільництво

Директор ФБІ заявив, що США витрачають 20 більйонів доларів річно на боротьбу із злочинністю, тобто більше як на шкільництво.

У Бельгійському Конго будують університет

Колоніяльний бельгійський уряд починає будувати великий університет у Лованюм (Африка) для європейської та негритянської здібної молоді. В цілому на розбудову шкільництва асигновано \$6.000.000.00

Утекло коло сімдесяткох тисяч учителів!

Доцент Гамбурзького університету д-р Фрезе повідомив на учительській конференції в Діссельдорфі, що із Східної Німеччини втекло досі коло сімдесят тисяч педагогів, тобто мало не половина всього вчительства Східної Німеччини. Ма бутъ, не з гаразду втекали!...

Помер англійський науковець

В Оксфорді (Англія) помер один з найкращих знавців грецької античної літератури, цивілізації й політики — Джілберт Муррей. За свою наукову діяльність він був відзначений найвищою брітійською медалею "Ордер офф Меріт".

Тут ледаче, а там боляче!

Польське Міністерство Освіти видало розпорядження, щоб у школах зменшити викладання московської мови, а збільшити кількість годин німецької мови. Коментарі зайві.

Двадцятип'ятиріччя з дня смерти педагога-письменника Степана Васильченка

20-го травня ц. р. минуло чверть століття з дня смерти заслуженого педагога і визначного письменника Степана Васильченка. Згадаймо не злім тихим словом с. п. мистця-педагога!

Не з добра втекли!

Це вже вдруге притрапилося, що до Західного Берліну втекла із східної частини міста ціла кляса. Втекло п'ять хлопців, сім дівчат і учителька ветеринарної школи біля Ростоку. Втекли тому, що їх уже шукали большевики і мали заарештувати.

Сполож "Львівської Правди"

Редакторам не подобається, що в одному з львівських гуртожитків, де проживає три сотні юнаків і юначок, дівчата перебувають під впливом "релігійного опікуму" і радять роз'яснювати дітвомі "реакційну суть релігії та розвіювати їхні забобони". Від себе додамо, що, мабуть, краще було б розвіювати дурноту отих редакторів, а молоді дати спокій...

Наш мовний редактор, п. Іван Нелин, через переобтяжність іншою працею, на жаль, вибув зі складу редакційної колегії. Редакція журналу "Учительське Слово" уважає за свій обов'язок сердечно подякувати п. І. Нелину за працю над розбудовою журналу і побажати йому великих успіхів на новій праці. Рівно ж дякує за ласкаву згоду і надалі давати цінні матеріали для "Мовного Кутка".

Ред.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ "УЧИТЕЛЬСЬКОГО СЛОВА" ПРИГАДУЄ І ПРОХАЄ ВСІХ ТИХ, ЩО ЩЕ ДОСІ, ПОМИМО НАШИХ ДРУЖНІХ УПІМНЕНЬ, НЕ ВІРІВНЯЛИ СВОЄЇ ПЕРЕДПЛАТИ, НЕ РОЗРАХУВАЛИСЯ ЗА КНИЖЕЧКИ "ПЕДАГОГІЧНА ПРАЦЯ Д-РА ІВАНА ФРАНКА" ЯК ТЕЖ ЗА КАРТОЧКИ — ВЕЛИКОДНЮ ПОЖЕРТВУ, ЩОБ НЕГАЙНО ВИСЛАЛИ СВОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЬ.

Серед книжок і журналік

Орест Зірка

„Веселка” – ілюстрований журнал для українських дітей кожного віку

І знову доводиться розсміяній “Веселці” української дитини захмарити своє погідне личко. І знову ведеться кампанія проти її змісту, проти її редактування і проти її справжніх чи вигаданих помилок.

Це не вперше. “Веселка” вже досить загартована і на протязі свого трілітнього існування випила не один ківш лиха.

Остання противеселчана кампанія зацікавила мене і я теж хочу сказати своє скромне слово, в цій будь-що-будь важливій справі.

Перш за все розкладаю на столі всі числа “Веселки” і ще раз проглядаю, вглиблююся й аналізую кожнісінське число, щоб виробити собі справедливий осуд. Почну від питань технічного характеру. Форма журнала добра, зате папір перших двох річників справді негодящий. Слід мати на увазі юного читача, що не вміє ще як слід походитись із книжкою чи з журналом. Певна річ, в цьому обвинувачуємо тільки тих батьків, які не передплатили своїй дитині чи дітям цього цінного журнала, а тим самим не дали змоги друкувати “Веселку” на добром папері, тим більше, що журнал прикрашають чудові, високомистецькі ілюстрації наших кращих мистців. Так і видно, що мистецьке, графічне оформлення ведено пляново. Воно не тільки відповідає цілком педагогічним вимогам, але й зберігає усі прикмети української духовості! Сміливо кидаємо твердження, що це **єдиний нині дитячий журнал з найкращим і найближчим українськім духовості оформленням**. Так і напрошується бажання, щоб хтось із мистецьких критиків написав про це відповідну статтю.

Крім мистецьких ілюстрацій — сама форма теж влучно підібрана. Журнал легко оправити в одну книжку, тим більше, що зміст і заголовок до нього долучені.

У цьому році журнал друкується на добром папері, з трикольоровими ілюстраціями. Проглядаючи всі передвоєнні дитячі журнали на західних і східніх землях України, як теж повоєнні, як на рідних землях, так і у вільному світі — доводиться сказати, що ДОСІ У НАС ЩЕ НЕ БУЛО ТАКОГО ДИТАЧОГО ЖУРНАЛА. “Веселка” найкраще редакторана, як під педагогічним, так і під мистецьким оглядом. З цим журналом ми можемо сміливо вийти на світову арену, і, мабуть, зайняли б одне з перших місць!

Щоб переконатися, що мої сміливі думки про “Веселку” об’єктивні, розгортаю деякі передвоєнні і повоєнні дитячі журнали. Ось “Світ Дитини”, “Дзвіночок”, “Малі Друзі”, “Наш Приятель”, “Мій

Приятель”, “Юні Друзі”, “Соняшник” та декілька советських дитячих журналів. Не буду докладно аналізувати, але все ж треба відзначити, що всі передвоєнні дитячі журнали на західніх землях мали багато недоліків.

Для прикладу візьмемо один з важливіших чинників у дитячих журналах — віршування. Більшість тих віршів були жалюгідні, бо оте штучне римування не можна назвати ні в якому разі поезією. Поезія ж у “Веселці” добірна, високомистецька і педагогічна. Знову ж вірші в підсоветських журналах, звичайно, добірні оформлюю, але жалюгідні під оглядом змісту, бо в них дуже слідна згори накинена комуністична ідеологія.

Друге чи не найважливіше джерело вартості журнала — це мова. Про мову журналів на західніх землях не треба говорити, вона була цілком незадовільна, зате журнали советської України мають усі дані русифікації. Запроваджено спільні обом народам (українського і російського) слова, а викинено характеристичні українські, наслідується московську граматику і писання слів — особливо чужомовних, викидається літеру “Г” і т.д. і т. д. Мова “Веселки” добірна, чиста і пахуча, як те цвіття українських нив...

За мовою йде зміст. Зміст “Веселки” дійсно “веселчаний”. Переважає українська тематика. Так і видно, що редакторам ідеться про збереження української духовості. Педагогічний добір і класифікація матеріалу становлять неоцінену вартість журналу.

На мою скромну думку, пісні і подані при тому ноти мають теж велике значення, бо діти, вивчаючи пісню, збуджують у собі любов до рідної мови.

На закінчення цього коротенького огляду зупинюся над спірною справою, а саме над англомовною частиною журналу, що її так дуже засудили деякі рецензенти. На перший погляд здавалося б, що вставки в англійській мові шкідливі, бо англійської літератури наші діти мають доволі, а ми зацікавлені, щоб вони навчилися своєї мови. Правда, англійських видань немало, бо й англійську мову, саме тому, діти знають прекрасно. Української мови не знають зовсім, або знають недостатньо. Малий відсоток знає добре. Значить вони мусять рідну мову вивчати, слід їм дати, а радше слід їх зацікавити українським журналом. І тут якраз оті, зрозумілі ім, англійські вставки зацікавлюють їх “Веселкою” і допомагають вивчати свою рідну мову. Практика довела це і сьогодні “Веселку” читають такі діти, які ніколи українського журналу не читали б.

Мовний азумор

О. Синявський

ЗАУВАГИ ПЕРЕКЛАДАЧАМ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Усякий переклад повинен відзначатись кращими прикметами зразкової літературної мови оригінальних українських текстів, і, крім того, по можливості точно передавати зміст оригіналу. Остання вимога відноситься власне в найбільшій мірі до творів наукових і взагалі ділової мови. Тим то те, що далі говориться, і відноситься, головним чином, до прозової мови.

Мова перекладу в частині не спеціально-технічних термінів повинна бути багата, різноманітна, барвиста, не виходячи, звісно, з берегів природності й простоти. Для схожих виразів не слід уживати тих самих слів і словосполучень, коли українська мова дозволяє висловити різні відтінки значення виразів у різних контекстах. І навіть, коли ми не відчуваємо виразної ріжниці між близькозначними виразами, все ж їх слід використовувати якнайшире, не замінюючи їх якимось че", "наче", "як", "ніби", "що", або при 2 ступні прикметників: "вищий ЗА кого", "вищий ОД кого", "вищий НІЖ хто". Ще гірша недоймитка мови буде в тім, що **різні українські конструкції замінююватимуться однією не українською**, як, напр. при сполучанні побічних (підлеглих) речень із незалежними. Часто-густо упідлеглення речень висловлюють займенником "який" (або "котрий"), замість конструкції з "що", з дієприкметником або з дієприслівником. Наприклад: "уявім собі величезну грошуеву міць синдикатів, котрі навіть чесного робітничого вибранця підкуплятимуть" (замість: що... підкуплятимуть), такі відомості є у книзі, яка надрукована ще двадцять років перед цим (замість: "у книзі, надрукованій..."); "тут робить помилку Й Вол. Ерн, котрий держиться версії Гес де Кальве й гадає, що Г. Сковорода... (замість: "одержуючись версії... і гадаючи..."). Особливо треба уникати накопичування таких до нудоти одноманітних виразів, як ось: "подробиці, які він дає, про місцевості, до котрих завітав Г. Сковорода..."

Взагалі синтаксично-фразеологічна сторона мови вимагає певної вправності, звички висловлюватися українською мовою і у всякім разі чималої й пильної уваги. Набути такої вправності з підручника, зі систематичного покажчика, ледви чи можна, найкращий спосіб — це **перечитування добірних зразків літературної мови**.

З того боку особливої уваги заслуговують твори П. Куліша, Б. Грінченка та С. Єфремова. Для науки, публіцистики, школи і взагалі ділової мови твори їх можна вважати зразковими, хоч у Куліша чимало є й застарілих уже елементів, або таких, що просто не прищепились до літературної

мови. Твори галицьких письменників корисні у лексиці.

При перекладанні головну увагу звертати треба не стільки на окремі слова, як на речення, бо ж перекладаються не окремі тямки, а думки: вміння перекласти окреме слово на нашу мову є хоч і необхідний, але ж лише первісно-підготовчий момент, головна ж праця перекладання полягає в переливанні речень і їх сполучень з оригіналу у природну й відповідну форму другої мови.

В вимогах до спеціально лексичної сторони перекладу на першому місці стоїть **точність слова**. Вимога ця, розуміється, відноситься й до цілої мислі, але ж точність перекладу мислі залежить щонайбільше від складових елементів — тямок, означуваних звичайно окремими словами. Певні, визначені тямки (поняття) повинні мати точний знак — слово, при чому знак цей повинен бути постійний, принаймні, в одній праці. Правда, іноді одна тямка називається кількома словами; напр., "язик" і "мова", "прогрес" і "поступ", і в такому разі вживаються ті слова як завгодно, раз так, то знов інакше, але це винятки, що їх допустити можна лише при умові широкої популярності тих слів: згодом вони або здиферуються у значенні, або одно з них переможе інші, і ті вийдуть із ужитку. Вимога точності й незмінності термінів відноситься до слів близькозначних (синонімічних). При виборі їх потрібна особлива обережність і уважність. Не можна плутати не тільки таких слів, як "талан" (слово тюркського походження, значить "щастя") і "талант" (слово чисто книжного походження), дарма, що вже цілком унатурилось "талановитий" замість "талантовитий" (такого слова й нема); слід розрізняти й дійсно синонімічні слова, як "талант"- "здатність"- "здібність" (майже рівнозначне з попереднім) — "хист" — "кебета". Лексичний матеріал однієї мови не стоїть у повній відповідності з матеріалом іншої мови, а особливо в синоніміці. При перекладанні на українську мову і треба насамперед дивитись на неї, а не на ту, що з неї перекладається. Коли, скажім, в московській мові "внешний" уживається в таких виразах як "внешний вид", "внешний мир", "внешняя торговля", то це ще не значить, що і в українській мові повинно бути одно слово для твої тямки, бо тут власне їй не одна тямка, і в українській мові тут буде аж троє слів із різними відтінками значення: "зверхній вигляд", "околішній світ", "позадержавний торг". Так само "сообщить" - "надати" й повідомити" або "подати" ("сообщить известный характер", "сообщить новость"); "вирігжаться" — "висловлюватись" і "виявлятись"; "опыт", "опытный" — "досвід", "до-

свідчений" і "спроба", "спробний", "досвідний", "рабочий" — "робітничий" (робітниче питання) і "робочий", "робітний" (день), "общий" — "загальний" і "спільний" і т. п.

Навпаки: "соединиться" і "прийти в соглашение" і "условиться" можемо перекласти одним словом 'поєднатись'; "признак" і "отличие" — "відзнака"; "слог" і "состав" — "склад"; такі вирази, як "сделать наглядным, однообразным, невозможным..." — "унаочнити", "удноманітнити", "унеможливити", "узагальнити", "удночаснити".

Таким чином вимоги до перекладу можна висловити так:

а) додержування елементарно-граматичних норм літературної мови (правопис, фонетика, морфологія), як чисто зверхньої ознаки єдності мови;

б) синтаксично-фразеологічна чистота, природність, легкість і різноманітність;

в) лексична точність і чистота від звичих варіантів.

При перекладах на українську мову не раз бракує лексичного матеріалу, зафікованого у словниках, особливо, щодо різних відтінків значення, і з необхідності доводиться іноді вживати слів нових, принаймні, з якими новими наростиами або приrostками. Такі слова як "виховник", "виховничий", "занадтай" недавнього походження. По аналогії з такими словотворами, напр., як **виховувати** — **виховник** — **виховничий**, **воювати** — **войовник** — **войовничий**, **карбувати** — **карбівник** — **карбівничий** і т. п. й від "руйнувати" краще буде вживати "руйнівник", "руйнівничий" (разрушительний), а не "руїнник", "руїнний", як уживав П. Куліш, або "руїнницький", як уживають тепер.

Яр. Рудницький — "КАНАДІЙСЬКІ МІСЦЕВІ НАЗВИ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ". Третє видання. Вінніпег 1957. Канада. Накладом Українського Народного Дому в Вінніпезі.

У цій публікації (що вже виходить третім виданням — доповненим в порівнянні з попередніми друками — з рр. 1949 і 1951) автор досить просто обговорює всі випадки місцевих українських назв Канади. При цьому автор при кожній назві подає і вияснення чи то глупіду самої назви чи тих настанов, що спонукали її. При цих назвах автор подає і графічний образ тих назв англійською мовою, а іноді і вимітки англійською мовою офіційних публікацій про ті назви. Часто автор зауважує невідповідність або й тенденційність тих пояснень і то саме в бік приписування тим назвам московського значення (рашен). Тут автор має рацію і навіть, можна сказати, обов'язок довести відповідним провінційним установам — у названих публікаціях виправити ті недокладності. Ще годиться зазначити, що в тих випадках, коли про якусь назву нема устійніших думок, подавати або всі ті, що існують, або зовсім ні. Це відноситься саме до назви "Україна" (ст. 73), де автор подав лише гіпотезу "окраїнного" пояснення цієї назви, навівши навіть цитати з літописів (ця гіпотеза, як знаємо, люба і москвинам і полякам). Навіть в поданих автором двох цитатах помітна суперечність: під роком 1187 про смерть Переяславського князя

— "о нем же Україна много постона", а під роком 1189 літопис пише про князя Ростислава Берладника, що поїхав "ко Україні Галич'кої" (Як колишній Переяслав був "на" окраїні, то вже Галич — ніколи). Це тим паче важно, що в публікації подається тексти англійською мовою без перекладу, тобто публікація призначена для тих, що однаково добре володіють цими двома мовами і самі твердження автора приймають як науково устійні.

Загально беручи, такі публікації підносять значення української етнічної групи в Канадійській державі, осміливлюють та заохочують до дальших творчих чинів громадян українського походження.

I. H.

СПІЛКА УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ ТА ВИХОВНИКІВ

Обіжник ч. 4.

Буквар Матвійчука

Наклад попереднього видання Букваря Матвійчука є вже на вичерпанні, а тому Управа СУУВ ще в середині 1956 року ухвалила перевидати Буквар, перевівши в ньому виправлення хиб і помилок. Зробити це було доручено Пані Л. Голубович.

З огляду на те, що Буквар Матвійчука має велику кількість помилок, Управа СУУВ вважає цілковито за вказане негайно приступити до видання Букваря Матвійчука належно виправленого, або купити поважну кількість букварів за океаном.

Даток на методичне керівництво

Ще раз пригадується про обов'язок сплачування 3-х пенсового тижневого датку відожної дитини в школах українознавства чи дитячих садках. Школи, які цього датку ще не сплатили, повинні негайно скомунікуватися з проф. О. Монцібовичем.

Методичне керівництво

Інспектор шкіл українознавства перевів обслідування шкіл і педагогічні конференції в різних районах, на яких виникла пекуча потреба виготовлення програми навчання в наших школах та садках. Тому звертаємося з гарячим закликом до всіх учителів та виховників якнайскорше переслати на руки Інспектора проф. д-ра І. Марченка (31 Gerard St. Derby) звіти про виконання матеріалу навчання на місцях та свої спостереження та зауваження.

(75 Park Road, Wallasey, Cheshire).

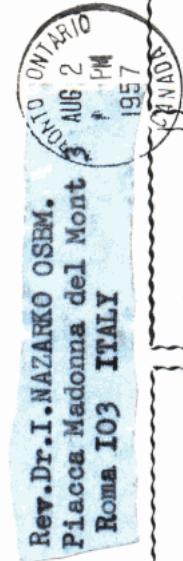
Редакція "Учительського Слова" широко дякує Українській Кредитовій Спілці Матері Божої Нестаючої Помочі (278 Bathurst St. — Тел.: ЕМ 8-4227) за щедру пожертву на пресовий фонд журналу в сумі 25 доларів.

Ред.

Історія регіонів

оголошують і ліки українців

Д-р ВАСИЛЬ КЕБАЛО
ДЕНТИСТ

577 Queen St. W., Toronto — Tel.: EM. 8-4140
Ріг Квін і вхід від Портленд Ст.

Д-р СТ. КУЧМЕНДА
ЗАГАЛЬНІ, ДИТЯЧІ І ШКІРНІ НЕДУГИ

312 Bathurst St., Toronto, Ont. — Tel.: EM 8-3204

УКРАЇНСЬКА АПТЕКА МЕДВІДСЬКИХ
SANITAS PHARMACY

204 Бетерст Ст., Торонто — Тел.: EM. 3-3746

Висилаємо ліки до всіх країн світу, на бажання
летунською поштою.

ЦУКОРНЯ-РОМЕН (ROMAN-BAKERY)
988 Queen St. (near Ossington) — LE 5-4538

Всякі тісточки, торти і весільні коровай. Готові
м'ясні продукти. — Доставляємо до домів і склес-
нів пампушки та овочеві пиріжки.

“OLYMPIA”
РЕСТОРАН І ДЕЛІКАТЕСІ

Смачні страви — Добірні вудженини

484 Queen St. W. — UN 1-0024 — Toronto, Ont.

ALPHA FURNITURE CO.

Українська крамниця меблів і домашнього устат-
кування. Має на складі всякого роду меблі, телевізори,
радія, холодильні й печі, по дуже умір-
кованих цінах. — Уділяємо довгореч. кредиту.

735 Queen St. W. — Tel.: EM 3-9637

ЮРІЙ ПАВИЧ

Поручає
смачні ковбаси, шинки й вудженини

319 Queen St. W. — Toronto, Ont. — EM 4-0658

Д-р ОМЕЛЯН ШКЛЯР
ЛІКАР, ХІРУРГ, АКУШЕР

1334 King St. W. — Toronto, Ont. — LE 6-8997
(іхати до зупинки Dunn Ave.)

Години прийняття:
від 10-12, — від 2-6 попол. та на замовлення.

ЛЕВ ЛІТВИН
АДВОКАТ І НОТАР

575 Queen St. W. (над “Аркою”) Toronto, Ont.
Tel.: EM 6-7040

Свіжі, смачні та дешеві українські страви.

“VICTORIA GRILL”

610-612 Queen St. W., Toronto, Ont.

Е. ДУМИН, С-КА

— ЧОЛОВІЧІ, ЖІНОЧІ І ДИТЯЧІ УВРАННЯ. —
552 Queen St. W., Toronto, Ont. — EM. 4-4726

1166-1188 Dundas St. W.
TORONTO, ONT. LE 6-1196

Першоякісне молоко, у пляшках і картонах,
— знамениту гуслянку — різнопроцентову
сметанку — квасину сметану — сир — масло
та незрівняної якості морозиво
доставляє до домів і крамниць

УКРАЇНСЬКА МОЛОЧАРНЯ
GREEN VALE DAIRIES LTD.

3156 DUNDAS ST. W.

Tel.: RO. 7-1728